

УДК 342.95

ПРЕВЕНТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦІЇ У СФЕРІ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ

Парханов Г.Р.,
здобувач

Харківський національний університет внутрішніх справ

У статті досліджується превентивна діяльність поліції у сфері ювенальної превенції, що повинна сприяти посиленню відповідальності сім'ї, суспільства та держави за процес виховання і становлення дітей, забезпеченню додержання прав і свобод дітей, які потрапили у конфлікт із законом, шляхом підвищення рівня їх правового та соціального захисту. Виокремлено та розкрито основні напрями превентивної діяльності поліції у сфері ювенальної превенції. Запропоновано шляхи удосконалення правового забезпечення діяльності підрозділів ювенальної превенції Національної поліції.

Ключові слова: ювенальна превенція, Національна поліція, превентивна діяльність, загальна профілактична робота, індивідуальна профілактична робота, профілактичний облік дітей, поліцейське піклування щодо неповнолітніх осіб.

В статье исследуется превентивная деятельность полиции в сфере ювенальной превенции, которая должна способствовать усилению ответственности семьи, общества и государства за процесс воспитания и становления детей, обеспечению соблюдения прав и свобод детей, попавших в конфликт с законом, путем повышения уровня их правовой и социальной защиты. Выделены и раскрыты основные направления превентивной деятельности полиции в сфере ювенальной превенции. Предложены пути совершенствования правового обеспечения деятельности подразделений ювенальной превенции Национальной полиции.

Ключевые слова: ювенальная превенция, Национальная полиция, превентивная деятельность, общая профилактическая работа, индивидуальная профилактическая работа, профилактический учет детей, полицейское попечительство в отношении несовершеннолетних лиц.

Parkhanov H.R. PREVENTIVE ACTIVITY OF POLICE IN THE AREA OF THE SOUTHERN PRIVATE

The article investigates the preventive activities of the police in the field of juvenile prevention, which should help to strengthen the responsibility of the family, society and the state for the process of raising and establishing children, ensuring the observance of the rights and freedoms of children who are in conflict with the law by increasing their legal and social protection. The basic directions of preventive activity of the police in the field of juvenile prevention are singled out and disclosed. The ways of improving the legal support of the activities of the juvenile preventive units of the National Police are proposed.

Key words: juvenile prevention, National Police, preventive activities, general preventive work, individual preventive work, preventive registration of children, police care for minors.

Постановка проблеми. Сьогодні перед нашою державою постає завдання щодо реалізації взятих на себе міжнародних зобов'язань у частині забезпечення дітям особливого піклування та допомоги з боку держави, реалізації положень Конституції України щодо визнання людини, її життя і здоров'я, честі і гідності найвищою соціальною цінністю, забезпечення кожній людині права на вільний розвиток своєї особистості. Також з огляду на рівень дитячої злочинності є необхідність у розробленні дієвих заходів, спрямованих на захист прав дітей, які потрапили у конфлікт із законом [1]. На підрозділи Національної поліції покладається обов'язок щодо здійснення превентивних заходів, пов'язаних із перевихованням і подальшою соціальною підтримкою дитини, що потрапила у конфлікт із законом. Водночас реалізація цих напрямів має посилити відповідальність сім'ї, суспільства та держави за процес виховання і становлення дітей, забезпечення додержання прав і свобод дітей, котрі потрапили у конфлікт із законом, шляхом підвищення рівня їх правового та соціального захисту, зменшення рівня дитячої злочинності [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Безперечно, у різні часові періоди

ученими-адміністративістами на сторінках наукових досліджень розглядалися питання діяльності органів і служб у справах дітей та спеціальних установ для дітей, на які покладається здійснення соціального захисту і профілактики правопорушень серед осіб, котрі не досягли вісімнадцятирічного віку. Зокрема, плідна наукова робота у цьому напрямі була проведена В.Б. Авер'яновим, О.Ф. Андрійко, О.М. Бандуркою, О.І. Безпаловою, Ю.П. Битяком, А.С. Васильєвим, Е.Ф. Демським, О.В. Джафаровою, С.Д. Дубенком, І.В. Іщенко, Р.А. Калюжним, Я.М. Квіткою, В.К. Колпаковим, Т.А. Коломоєць, Н.Р. Нижник, С.Г. Поволоцькою, О.П. Рябченко, А.О. Селівановим, С.О. Шатравою, В.К. Шкарупою та багатьма іншими.

Виклад основного матеріалу. Сьогоднішні соціально-економічні умови, умови виховання в сім'ї, негативний вплив навколишнього середовища тісно пов'язані з причинами протиправної поведінки неповнолітніх, що має свою специфіку і пов'язана з особливостями їх вікового, фізичного та психічного розвитку, незавершеністю морального становлення, правовою незрілістю і т. д. Тому нині важливу роль відіграють державні органи та соціальні інститути, які займаються пробле-

мами молоді та на які покладається забезпечення можливостей для повного і всебічного розвитку неповнолітньої особи, підвищення культурного, освітнього і професійного рівня, її права на соціальний статус у суспільстві, діяльність яких регулюється як міжнародними правовими актами, так і правовими нормами держави [2, с. 12]. Згідно із Законом України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» діють спеціально уповноважені підрозділи органів Національної поліції у сфері реалізації ювенальної превенції [3]. Крім того, сьогодні ми маємо чітко сформовану систему підрозділів ювенальної превенції, до якої входять: підрозділ ювенальної превенції центрального органу управління поліцією; підрозділи ювенальної превенції головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим і м. Севастополі, областях і м. Києві; підрозділи ювенальної превенції територіальних (відокремлених) підрозділів ГУНП [4].

На початку варто визначитися щодо вживання терміна «ювенальна превенція». Так, С.Г. Поволоцька, досліджуючи організаційно-правові засади діяльності ОВС у сфері профілактики правопорушень неповнолітніх, звертає увагу на те, що у вітчизняній юридичній літературі став широко вживатися закордонний термін «превенція» (prevention), який поєднує у собі всі поняття, пов'язані з «попередженням правопорушень», тобто позначає діяльність щодо попередження, профілактики, запобігання правопорушенням [5; 6, с. 272]. Введення цього універсального терміна, на думку С.Г. Поволоцької, дозволило закордонним вченим уникнути «боротьби» термінів «попередження» та «профілактика» правопорушень, яка існує у вітчизняній юридичній літературі дотепер [5, с. 14]. Стосовно терміна «ювенальний», то він був запозичений із латинської («juvenalis» – юнацький). У Великому тлумачному словнику української мови надається таке визначення: «статеву незрілий або той, який стосується статево незрілих осіб» [7, с. 763]. Отже, ювенальна превенція спрямована на виявлення й усунення причин і умов, що сприяють вчиненню дітьми правопорушень, а також має позитивний вплив на поведінку окремих дітей на території України, в її окремому регіоні, в сім'ї, на підприємстві, в установі чи організації незалежно від форм власності, за місцем проживання і водночас спрямована на забезпечення їх прав і свобод.

Виокремлення та дослідження основних напрямів превентивної діяльності підрозділів поліції у сфері ювенальної превенції буде здійснено через аналіз положень наказу МВС України 19 грудня 2017 р. № 1044 «Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України».

Так, аналіз наказу МВС України 19 грудня 2017 р. № 1044 дає можливість виокремити основні напрями превентивної діяльності поліції у сфері ювенальної превенції через розуміння основних завдань підрозділів ювенальної превенції, якими є: 1) профілактична діяльність, спрямована на запобігання вчиненню дітьми кримінальних і адміністративних

правопорушень, виявлення причин і умов, які цьому сприяють, вжиття в межах своєї компетенції заходів для їх усунення; 2) ведення профілактичного обліку дітей, схильних до вчинення правопорушень, і проведення з ними заходів індивідуальної профілактики; 3) участь у встановленні місцезнаходження дитини в разі її безвісного зникнення чи отримання даних для цього в межах кримінального провадження, відкритого за фактом її безвісного зникнення; 4) вжиття заходів щодо запобігання та протидії домашньому насильству, вчиненому дітьми та стосовно них, а також жорсткому поводженню з дітьми; 5) вжиття заходів щодо запобігання дитячій бездоглядності, у т. ч. здійснення поліцейського піклування щодо неповнолітніх осіб [4].

Першим напрямом превентивної діяльності поліції у сфері ювенальної превенції визначено здійснення профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання вчиненню дитячих кримінальних і адміністративних правопорушень, виявлення причин і умов, які цьому сприяють, вжиття в межах своєї компетенції заходів для їх усунення.

У науковій літературі виокремлюються основні цілі системи профілактики правопорушень серед дітей, до яких належать: діяльність, спрямовану на виявлення й усунення (нейтралізацію) причин та умов вчинення дітьми правопорушень; корекцію особи неповнолітнього правопорушника; обмеження дії негативних соціальних явищ і процесів, які не є причинами вчинення неповнолітніми правопорушень, але взаємопов'язані з ними; нейтралізацію негативного впливу мікросередовища (сім'ї, друзів, колективу тощо) на формування особи неповнолітнього та на мотивацію його поведінки [5, с. 21].

Варто вказати на особливості здійснення профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання вчиненню дітьми адміністративних правопорушень, якими є: 1) вікові, психологічні особливості, своєрідність соціального та правового статусу неповнолітніх; 2) неможливість розглядати профілактику правопорушень неповнолітніх ізольовано від сім'ї, близького оточення, під впливом яких можуть формуватися антигромадські установки; 3) включення до предмету профілактичної діяльності проступків, що мають ознаки адміністративних, вчених підлітками, котрі не досягли віку адміністративної відповідальності; 4) здійснення у процесі профілактичної роботи з неповнолітніми захисту їхніх прав і законних інтересів шляхом реалізації додаткових для цієї категорії громадян юридичних гарантій; 5) використання у правозастосовчій практиці стосовно неповнолітніх додаткових можливостей диференціації та індивідуалізації адміністративної відповідальності і форм її реалізації; 6) поєднання роботи за місцем проживання і діяльності неповнолітнього (роботи чи навчання); 7) поєднання роботи з корекції особистості неповнолітніх і припинення джерел негативного впливу на них, з усуненням ситуацій, які сприяють деліктній поведінці; 8) наявність великої кількості органів, установ і організацій, що беруть участь у профілактичній роботі, як у структурі виконавчої влади

і місцевого самоврядування, так і приватних, благодійних, громадських організацій, фондів тощо; 9) необхідність у спеціальній підготовці співробітників поліції, котрі спеціалізуються на роботі з дітьми [8, с. 186–187].

Крім вищезазначеного, варто вказати, що працівники підрозділів ювенальної превенції Національної поліції у своїй повсякденній діяльності повинні здійснювати заходи загальної та індивідуальної профілактики адміністративних і кримінальних правопорушень.

З метою профілактики вчинення дітьми адміністративних і кримінальних правопорушень підрозділи ювенальної превенції Національної поліції самостійно або у взаємодії із суб'єктами публічної адміністрації мають здійснювати такі заходи загальної профілактики: виявляти причини й умови, що призводять до вчинення адміністративних і кримінальних правопорушень дітьми, вживати організаційні та практичні заходи для їх усунення; проведення зустрічей із адміністрацією навчальних закладів і представниками батьківських комітетів; проведення у навчальних закладах лекцій і практичних занять, спрямованих на формування в дітей правосвідомої поведінки, навичок до здорового способу життя [9].

Водночас працівники підрозділів ювенальної превенції Національної поліції повинні здійснювати такі заходи індивідуальної профілактики: проведення ознайомлювальних, попереджувальних і виховних бесід із дитиною за місцем проживання, навчання, роботи; проведення ознайомлювальних, попереджувальних бесід із батьками дитини, її законними представниками, членами сім'ї з метою усунення причин і умов, які спонукали до вчинення адміністративного чи кримінального правопорушення; надання допомоги дитині у вирішенні питань, пов'язаних із працевлаштуванням, організацією дозвілля, встановленням соціально корисних контактів, вибором життєвих цілей, а також залучення дитини до соціально корисних занять трудового, спортивного, творчого, самодіяльного характеру; відвідування за місцем проживання дитини для з'ясування умов проживання, а також чинників, які можуть негативно впливати на неї та спонукати до вчинення адміністративних і кримінальних правопорушень; сприяння у вирішенні соціальних проблем дитини [9].

На підставі викладеного вважаємо доречним доповнити наказ МВС України 19 грудня 2017 р. № 1044 «Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України» окремим розділом, який би визначав заходи з профілактики адміністративних і кримінальних правопорушень серед дітей, а також доповнити п. 5 розділу 1 такими термінами, як «Загальна профілактична робота» й «Індивідуальна профілактична робота».

Говорячи про ведення профілактичного обліку дітей, схильних до вчинення правопорушень, і проведення з ними заходів індивідуальної профілактики, зазначимо, що з метою здійснення заходів індивідуальної профілактики щодо дитини поліцейський підрозділу ювенальної превенції заводить обліково-профілактичну справу та вносить

відомості про взяття на профілактичний облік до відповідної інформаційної підсистеми бази даних, що входить до єдиної інформаційної системи МВС, дітей, щодо яких поліцейські ювенальної превенції здійснюють профілактичну роботу [4].

Доречно зазначити, що взяттю на профілактичний облік підрозділами ювенальної превенції Національної поліції підлягає дитина, котра: 1) засуджена судом до покарання, не пов'язаного з позбавленням волі; 2) звільнена за рішенням суду від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру без поміщення до школи або професійного училища соціальної реабілітації для дітей, що потребують особливих умов виховання; 3) якій оголошено повідомлення про підозру в учиненні кримінального правопорушення; 4) котра звільнена зі спеціальної виховної установи; 5) не досягла 18 років і вчинила домашнє насильство у будь-якій формі (дитина-кривдник); 6) впродовж року два і більше разів була притягнута до адміністративної відповідальності; 7) впродовж року два і більше разів самовільно залишала сім'ю, навчально-виховний заклад чи спеціальну установу для дітей [4].

Отже, під профілактичним обліком дітей розумітимемо комплекс заходів щодо запобігання, попередження, фіксації та припинення протиправних дій, а також взяття на облік і накопичення відомостей про дітей, котрі вчинили адміністративні, кримінальні правопорушення, проведення заходів індивідуальної профілактики та здійснення контролю за їх поведінкою.

Діяльність підрозділів ювенальної превенції Національної поліції щодо встановлення місцезнаходження дитини, яка безвісти зникла, включає в себе ряд заходів, спрямованих на: 1) участь у проведенні першочергових заходів у взаємодії з іншими уповноваженими органами та підрозділами НПУ щодо встановлення місцезнаходження безвісти зниклої дитини; 2) збирання даних про дитину та їх аналіз з метою встановлення причини самовільного залишення дитиною сім'ї, навчально-виховного закладу, спеціальної установи для дітей; 3) інформування громадськості та засобів масової інформації про зникнення дитини безвісти; 4) у разі відкриття кримінального провадження за фактом безвісного зникнення дитини – вжиття заходів у взаємодії з іншими уповноваженими органами та підрозділами НПУ з метою отримання даних щодо її можливого місцезнаходження [4].

Варто звернути увагу, що, за даними міжнародних досліджень, кількість дітей, які щодня потерпають від насильства в сім'ї, перевищує 10 млн. Щоденно в Україні фіксують близько 348 випадків насильства в сім'ї, а близько 60% жінок страждають від домашнього насильства на постійній основі. Фактично кожна третя жінка в Україні потерпає від домашнього насильства. Жінки та діти найчастіше стають жертвами насильства з боку тих, кого вони знають. Тому серед жертв домашнього насильства частка жінок непропорційно велика [10].

Коли діти живуть у сім'ях, де чиниться насильство, у них порушується психіка – не

лише тоді, коли кривдять їх особисто, а й тоді, коли знуцаються з близьких їм людей (найчастіше – з їхніх матерів). Для хлопців-підлітків спостереження за насильством у сім'ї – один із чинників підліткових правопорушень і криміналізації в зрілому віці. За підрахунками, 63% підлітків-правопорушників, засуджених за вбивство, скоїли вбивство тих, хто бив їхніх матерів. Імовірність того, що хлопчики, які стали свідками насильства щодо матерів, у зрілому віці битимуть своїх партнерок, в 11 разів вища, ніж у хлопчиків із сімей, де насильству немає місця; такі діти в 6 разів частіше намагаються вчинити самогубство. Імовірність, що такі діти вживатимуть наркотики й алкоголь або скоять зґвалтування, підвищується на 50%. Насильство щодо їх матерів – одна з причин втечі підлітків із сімей [10].

У зв'язку із зазначеним варто визначити повноваження поліцейських підрозділів ювенальної превенції Національної поліції у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, які поширюються на випадки, коли особа, котра вчинила домашнє насильство, або особа, що зазнала домашнього насильства чи стала свідком (очевидцем) такого насильства, не досягла 18-річного віку. У таких випадках виявляють факти домашнього насильства, вчиненого дітьми та стосовно дітей, і реагують на них у порядку, визначеному законодавством; приймають і розглядають заяви та повідомлення про факти домашнього насильства, вчиненого дітьми та стосовно дітей, вживають заходів для його припинення та надання допомоги постраждалим особам; виносять термінові заборонні приписи стосовно кривдників; вживають заходів щодо взяття на профілактичний облік і проведення профілактичної роботи з дітьми-кривдниками; здійснюють контроль за виконанням дітьми-кривдниками спеціальних заходів протидії домашньому насильству протягом строку їх дії; інформують постраждалих осіб про їхні права, заходи та соціальні послуги, якими вони можуть скористатися; взаємодіють з іншими суб'єктами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, в порядку, визначеному законодавством; здійснюють повноваження у сфері запобігання та протидії домашньому насильству з урахуванням міжнародних стандартів реагування правоохоронних органів на випадки домашнього насильства й оцінки ризиків [4].

Говорячи про вжиття заходів підрозділами ювенальної превенції Національної поліції щодо запобігання дитячій бездоглядності, варто звернути увагу, що воно є складним і неоднозначним, адже ці діти є жертвами не лише власних родин, але й байдужості оточуючих і суспільства. Основними причинами виникнення такого явища, як дитяча бездоглядність і безпритульність, є безробіття батьків, зростання цін на продукти першої необхідності, погіршення матеріального благополуччя значної частини населення, втрата поняття про сім'ю як про соціальний інститут, зниження відповідальності батьків за виховання дітей, збільшення незайнятості дітей і підлітків, недостатність роботи з організаціями дозвілля дітей за місцем проживання, заго-

стрення конфліктів між батьками та дітьми [11]. Підрозділи ювенальної превенції Національної поліції мають право вжити таких заходів щодо запобігання дитячій бездоглядності, у т. ч. здійснення поліцейського піклування щодо неповнолітніх осіб, а саме: розшукувати дітей, що зникли, дітей, які залишили сім'ї, навчально-виховні заклади (бродяжать) і спеціальні установи для дітей; виявляти дорослих осіб, які втягують дітей у злочинну діяльність, проституцію, пияцтво, наркоманію та жебрацтво; виявляти батьків або осіб, що їх замінюють, котрі ухиляються від виконання передбачених законодавством обов'язків щодо створення належних умов для життя, навчання та виховання дітей; повертати до місця постійного проживання, навчання або направляти до спеціальних установ для дітей у термін не більше восьми годин із моменту виявлення дітей, яких було підкинута, або які заблукали, або залишили сім'ю чи навчально-виховні заклади; затримувати та тримати у спеціально відведених для цього приміщеннях дітей, що залишилися без опіки та піклування, на період до передачі їх законним представникам або до влаштування в установленому порядку, але не більше восьми годин; затримувати та тримати у спеціально відведених для цього приміщеннях дітей віком від 11 років, котрі підозрюються у вчиненні суспільно небезпечних діянь, за які Кримінальним кодексом України передбачено покарання у виді позбавлення волі до п'яти років або більш м'яке покарання, і котрі не досягли віку, з якого за такі діяння особи підлягають кримінальній відповідальності, до передачі їх під нагляд батьків, осіб, які їх замінюють, або адміністрації навчального чи іншого дитячого закладу, в якому постійно проживає ця дитина, але не більше восьми годин; затримувати та тримати у спеціально відведених для цього приміщеннях дітей віком від 11 років, котрі підозрюються у вчиненні суспільно небезпечних діянь, що підпадають під ознаки діянь, за які Кримінальним кодексом України передбачено покарання у виді позбавлення волі понад п'ять років, і котрі не досягли віку, з якого за такі діяння особи підлягають кримінальній відповідальності, до доставлення їх до суду для вирішення питання про поміщення їх у приймальники-розподільники для дітей, але не більше дванадцяти годин із моменту їх затримання; доставляти в органи Національної поліції на строк до восьми годин дітей, котрі вчинили адміністративне правопорушення, але не досягли віку, з якого настає адміністративна відповідальність, для встановлення особи, обставин вчинення правопорушення та передачі їх батькам чи особам, що їх замінюють, або у притулки для дітей служб у справах дітей; після встановлення особи дитини невідкладно сповіщати батьків або осіб, які їх замінюють, про адміністративне затримання дитини, а в разі вчинення кримінального правопорушення також інформувати органи прокуратури; повідомляти органи опіки та піклування за місцем перебування дитини про відомий факт залишення його без опіки (піклування) батьків [3].

Висновки. На підставі викладеного під превентивною діяльністю поліції у сфері ювенальної превенції слід розуміти врегульовану нормами адміністративного права, організаційно-розпорядчу, підзаконну, публічно-владну діяльність підрозділів ювенальної превенції Національної поліції, спрямовану на здійснення загальної та індивідуальної профілактики адміністративних і кримінальних правопорушень, виявлення й усунення причин та умов, що сприяють вчиненню дітьми правопорушень, шляхом комплексу адміністративно-правових методів превентивного та примусового характеру, а також здійснення позитивного впливу на поведінку окремих дітей на території України, в її окремому регіоні, в сім'ї, на підприємстві, в установі чи організації незалежно від форм власності, за місцем проживання, і водночас забезпечення дотримання їх прав і свобод.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про Концепцію розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні : Указ Президента України від 24 травня 2011 р. № 597/2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/597/2011>.
2. Горбач О.В. Адміністративна відповідальність неповнолітніх, батьків або осіб, які їх замінюють : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2006. 203 с.
3. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей : Закон України від 24 січня 1995 р. № 20/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/20/95-%D0%B2%D1%80>.
4. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України : наказ МВС України від 19 грудня 2017 р. № 1044. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0686-18>.
5. Поволоцька С.Г. Діяльність органів внутрішніх справ по профілактиці правопорушень серед неповнолітніх (адміністративно-управлінське дослідження) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2005. 214 с.
6. Ведерникова О.Н. Теория и практика борьбы с преступностью в Великобритании. Москва : Рос. криминолог. ассоциация, 2001. 344 с.
7. Великий тлумачний словник української мови / упоряд. Т.В. Ковальова. Харків : Фоліо, 2005. 767 с.
8. Квітка Я.М. Попередження адміністративних правопорушень серед неповнолітніх) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2002. 226 с.
9. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів кримінальної міліції у справах дітей : наказ МВС України від 19 грудня 2012 р. № 1176. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0121-13>.
10. Насильство в сім'ї. Як захистити себе та родину. URL: <http://legalspace.org/ua/biblioteka/item/10088-nasylstvo-v-sim-i-yak-zakhystyty-sebe-ta-rodynu>.
11. Передумови і причини виникнення бездоглядності дітей, правові засади соціального захисту цієї категорії дітей. URL: <http://dunrda.gov.ua/ehdinijj-den-informuvannya/peredumovi-i-prichini-viniknennya-bezdoglyadnosti-ditejj-pravovi-zasadi-socialnogo-zakhistu-cieh%d1%97-kategori%d1%97-ditejj/>.